

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «БОЙКО ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF BOYKO AND OTHERS v. UKRAINE)
(заява № 24753/13 та 3 інші заяви)

Стислий виклад рішення від 17 червня 2021 року

У цій справі згідно з твердженнями заявників кожен з них зазнав жорстокого поводження працівників правоохоронних органів під час затримання та з метою отримання зізнавальних показань у зв'язку з підозрою у скоєнні злочину. Третього заявника затримали для допиту, склавши протокол через більше ніж 6 годин після затримання. Йому було обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, який було продовжено без наведення обґрунтування. Провадження у справі заявника тривало понад дев'ять років та станом на березень 2017 року продовжувало тривати.

Незважаючи на скарги заявників на жорстоке поводження, прокуратурами не порушувалися кримінальні провадження за фактом жорстокого поводження або порушувалися та закривалися у зв'язку з відсутністю ознак такого поводження. Постанови про закриття кримінальних проваджень скасовувались судом або прокуратурою вищого рівня, як винесені за результатами поверхового розслідування.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за різними положеннями Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на жорстоке поводження з ними працівників міліції та непроведення належного розслідування відповідних скарг. Європейський суд вирішив розглянути ці скарги за статтею 3 Конвенції. Третій заявник також скаржився за пунктом 1 статті 5 Конвенції на свавільність його незадокументованого затримання; пунктом 3 статті 5 на необґрунтованість подальшого тримання його під вартою під час розслідування та судового розгляду, яке тривало до його звільнення; пунктом 5 статті 5 Конвенції, що він не зміг отримати відшкодування шкоди за порушення його прав; пунктом 1 статті 6 Конвенції на необґрунтовану тривалість кримінального провадження щодо нього; пунктом 1 та 4 статті 5 Конвенції на неможливість належним чином оскаржити у суді тримання його під вартою.

Розглянувши скарги заявників за статтею 3 Конвенції, Європейський суд, посилаючись на рішення у справі *«Каверзін проти України»*, вказав, що небажання органів державної влади забезпечити оперативне та ретельне розслідування скарг на жорстоке поводження працівників правоохоронних органів становить системну проблему. Європейський суд вказав, що наведені заявниками описи обставин стверджуваного жорстокого поводження з ними є детальними та послідовними та дійшов висновку, що держава несе відповідальність за це, а отже? було порушено статтю 3 Конвенції.

Щодо скарг третього заявника за статтею 5 Конвенції Європейський суд зауважив, що тримання заявника у відділі міліції майже сім годин без жодних документів у зв'язку із таким затриманням є абсолютним запереченням фундаментально важливих гарантій, закріплених статтею 5 Конвенції. Щодо подальшого тримання заявника під вартою Європейський суд зазначив, що з плином часу тривале тримання під вартою вимагало додаткового обґрунтування, проте суди не навели жодних конкретних підстав, і що не оцінивши конкретні факти та по суті постійно посилаючись на тяжкість обвинувачень, органи державної влади продовжували строк тримання заявника під вартою на підставах, які не можуть вважатися «достатніми» та «відповідними», щоб виправдати його тривалість. Також Європейський суд вказав, що третій заявник не мав забезпеченого правовою санкцією права на відшкодування у зв'язку з його затриманням та подальшим триманням під вартою. З огляду на зазначене Європейський суд констатував порушення пунктів 1, 3 та 5 статті 5 Конвенції.

Розглянувши скарги третього заявника за пунктом 1 статті 6 Конвенції, Європейський суд дійшов висновку, що тривалість провадження у справі заявника була надмірно і не відповідала вимозі «розумного строку» та констатував порушення цього положення Конвенції.

Щодо решти скарг третього заявника Європейський суд вказав, що він розглянув основні юридичні питання та немає потреби в окремому розгляді прийнятності та суті інших скарг.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* прийнятними скарги, висунуті у всіх заявах за статтею 3 Конвенції, та скарги, висунуті у заяві № 57854/13 за пунктом 1 статті 5 Конвенції на незадокументоване затримання, за пунктами 3 та 5 статті 5 Конвенції та пунктом 1 статті 6 Конвенції;

3. *Постановляє*, що було порушено як процесуальний, так і матеріальний аспекти статті 3 Конвенції стосовно скарг, висунутих у всіх заявах;
4. *Постановляє*, що було порушено пункт 1 статті 5 Конвенції у зв'язку зі скаргою на незадокументоване затримання, висунутою у заяві № 57854/13;
5. *Постановляє*, що було порушено пункт 3 статті 5 Конвенції у зв'язку зі скаргою, висунутою у заяві № 57854/13;
6. *Постановляє*, що було порушено пункт 5 статті 5 Конвенції у зв'язку зі скаргою, висунутою у заяві № 57854/13;
7. *Постановляє*, що було порушено пункт 1 статті 6 Конвенції у зв'язку зі скаргою, висунутою № 57854/13, на тривалість кримінального провадження;
8. *Постановляє*, що немає необхідності розглядати питання прийнятності та суті інших скарг, висунутих за пунктами 1 та 4 статті 5 Конвенції у заяві № 57854/13;
9. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені у таблицях в додатку, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
10. *Відхиляє* решту вимог заявників щодо справедливої сатисфакції.»